
די פיל
תחת סף
מאגן קען
קעגן
ד' די אל
א
די סע
ד' סוף
ג' סוף
ל' חיל
ל' חיל

י"ב כ"ג
 (י"ב כ"ג)
 (י"ב כ"ג)
 י"ב כ"ג
 י"ב כ"ג
 י"ב כ"ג

[illegible][illegible]

ה'לכה ב' בתנ"י

ח' חמשה לבנו. שדרך ארס
באות לבנו בית כמטא חסה
חציו חצי חצר חמור : בית
הוא חסה אל בית אביה חבל
ולא חס דר בבית חציו :

רפת

01000000 00000000 00000000 00000000
 00000000 00000000 00000000 00000000
 00000000 00000000 00000000 00000000
 00000000 00000000 00000000 00000000

מִדְּבָרָה

ציון ירושלים

[illegible]

הנהגתו של הרב הראשי, הרב יצחק אייזיק ווארשקער, הייתה נכונה. הוא לא רצה להפוך את חסידי חסידות חב"ד ל"חסידי חסידות חב"ד".

סימן נו

בענין נהערב שיפון של אחד בחמים של אחד ונפתחו

כיד אור תרצ"ד, ליובא.

מערב ידידי הרב הגאון המפורסם מחריד חיים
הסון בן שליטא תנאבד מסטילא.

בדבר מה שנתערבו באונס קודם המצינה שני מוד
שיפון של אחד בחמשה פוד חמים של השני
והבעיג תביא מקמה התערבות לכל אחד במדות
ונמצא שבעל החמים הססיד ובעל השיפון הריח אם
צריך בעל השיפון לשלם לבעל החמים בעד השבח
אז לא דרצה כתר"ה מתחלה לדמות להא דכתב
החסי ב"ק דף ק"א דעל האת הגוף חייב והנהגה
אף בלא מעשיו ודחה דעתם באה לו התנאה מחסרון
של חברו והכא לא נהגה מחסרון דהא נתקלקלו
עוד קודם המצינה בעת שנתערבו השיפון בחמים
ואם היו באים לשאל אז איך יעשו לא היה יכול בעל
החמים לטף לבעל השיפון ליקח מעות כמבואר
בנה"מ סי' רכ"ט וא"כ הרי כנשבה שיפון שלו ממילא
שלא מחסרון חברו והרי שלו. ודימה זה לחורש המציג
בירד סי' ק"ט במשביז סק"א דאיסור אכילה של
אחד שנתערב ברוב היתר של אחר שחייב לשלם דמי
כשר וע"כ משום דמחייב ליתן לו ההחזקה כמדתו
וכ"כ הכא. אך מ"מ נסתפק כתר"ה משום שכאן חסר
בעל החמים עד שמצא בירושלמי מפורש שיהלוקו ע"כ
תורף דכרי כתר"ה ידידי.

ולעיד אין שייך כלל לכל הענינים שהביא
כתר"ה. ואין כאן שאלה כיון שבח דהא בעל השיפון
לקח ממש קמה קטים של חברו שהם בעין נ"ו פוגם
שהוא קרוב לג' חלקים שדאי צריך לשלם לו אף
שכא לידו באונס. ונהי שאין יכול להתחזיר לו הקמה
בעין מ"מ בעל החמים הוא בעלים על קמה החמים
שלו אף שנתערבו בקמה השיפון וברשותו קצי אף
אם היה פחות וכו' כשהוא קרוב לג' חלקים ולכן
צריך לשלם לו בעדו אך שינכה מה ששורה הקמה
שיפון שיש לו אצל בעל החמים נגדם וישלם היתרון
ששורה קמה חמים יותר מקמה שיפון. וכמו שאם יש
שבח כמנים ע"ג צמר צריך לשלם אף דהקוף צבע
ואין יכול להתחזיר לו בעין כיון שעכ"פ יש אצלו
סמנים של חברו כ"ש כאן שדאי יש אצלו קמה חמים
של חברו שצריך לשלם לו אף שאין יכול להתחזירם
בעין. ול"ד לדין התוסי שרק מטעם הנאה מחייבין
לו לכן אפשר בעי שתהיה הנאה מחמת מחסרון

של חברו. ול"ד לדין המציג שהחזיקה היא שלו רק
שהחזקה ע"י תערובות בהיתר של חברו אבל הכא
הרי תנ"י פוגם קמה חמים אינם שלו כלל אלא של
בעל החמים וכדאי שצריך לשלם בעדו.

ואם אמר שאינו רוצה ליקח קמה חמים שהם
ביוקר. יכול לסלק לו בקמה שיפון אחר ואינו יכול
בעל השיפון לומר קמה שלי אני רוצה שהרי גם
עתה אינו נוטל קמה שלו דהא נוטל חמשה שביעיות
את של בעל החמים שהם העיקר. ורק אם בעל
השיפון רוצה לשלם בעד היתרון אינו יכול בעל
החמים לסלקו בקמה אחר כיון דבזו הפוד המעורבים
יש לו חלקו כסך שלקח אינו יכול לדחוחו לתשלומין.
וכן לא יכול ליתן לו פחות ממקלו לנכות לו
היתרון בקמה משום שיכול לומר לו משקל זה אני
צריך אבל פחות דאי מחייב לשלם בעד היתרון.

וכל זה הוא בליכא שבח מחמת התערבות וז"ל
ששני פוד קמה שיפון וחמשה פוד קמה חמים שאינם
מעורבים הם שוין כמו אלו השבעה פוד שנתערבו
שא צריך לשלם בעל השיפון כחשבון יתרון נ"ו פגם
קמה חמים שאינם מעורבין מקמה שיפון. אבל כשיש
שבח כגון שהשבעה פוד המעורבין שוים יותר מאינם
מעורבים מחמת שחשב הכל כקמה חמים גורעים
כגון אם אינם מעורבין יהיה בעד של השיפון שחי
מאות רובל ובעד של החמים שפגה מאות רובל
ס"ה אלף ועתה הם שוים אלף וחמשים רובל ונמצא
שאיכא שבח חמשים רובל שזה געשה מהשיפון שלו
ומהחמים של השני. יש לזה דין דשנים שהטילו לכיס
ומסתבר שהשכר לאמצע. לא מבעיא לרש"י כתובות
דף צ"ג סמ"י מטעם שהחלק הגדול צריך לקטן הרי
גם הכא עשו השבח דקא שניהם יחד וא"א להיות
השבח בלא השיפון אלא אף לתוסי שהוא מטעם
דאדעתא דהכי נשתתפו שלא שייך הכא דנתערב שלא
מדעתם. מ"מ הכא הוא לאמצע מצד שוית הדין דהא
עיקר הריחה הוא בזה שהשיפון הוא בזול מן החמים
ולכן אדרבה אם רוצה שיחיה השבח לפי המעות
היה צריך להתנות וכשלא התנו אי שאין שייך זה
כהא דעובדא דידן שנתערבו שלא מדעתם והא
לאמצע ויחלוקו בשוה. ואם יש תוסד כגון שהתערבות
גמבר רק בטי מאות וחמשים רובל הרי כל ההפסד
לבעל החמים והם ההפסד והשיפון הא לא תופסד
וישלם רק מה ששורה עתה קמה התערבות יותר
מקמה שיפון.

והירושלמי שכתב יד"י כתר"ה שפורש בעובדא
הו שיחלוקו עינתי בו בתרומות פ"ה ה"ב ופירוש
הפ"ה דחוק ואינו מובן אלא פירושו כפי שכתבתי

ואירי על השבח כגון התמשים רובל שניתן
בהתעוררות שמסתבר שלכ"ע השבח לאמצע ותוא
האמת והגבון בירושלמי. וזה הגרסה לעד ברור
למעשה והי' יעורר שלא נכשל חזו בדבר הלכה
לעולם.

ידידו.

משה פיינשטיין

סימן נח

בענין אגודת הפועלים שקורין יוניאנס

כ"ח איר תשי"א.

מע"כ ידידי הרב הגאון מהר"ר שמואל טובי
שטערן שליט"א.

הנה בדבר עצם אגודת הפועלים שקורין יוניאנס
שעושים ביניהם תקנות וקביעות השכר ושלא
יוכלו הבעלים לסלקם ושצריכים לעזור זה את זה
בשכירות וכדומה מדברים שהוא לתועלתם. איני
רואה בזה שום חשש איסור דהא אדרבה יותר מזה
חזינו שרשאים גם להתנות שיקנסו אף שהוא נגד
הדין בב"ב דף ח' שרשאים להטיע על קיצתן ואף
להחיק כגון לקרוע למשכיה אך בזה בענין היכא
דאיכא אדם חשוב והסכם האדם חשוב אבל בדברים
שאינם נגד הדין כגון לקבוע השכר ושיעורו ואין
א"צ כלל הסכם התכנס והוא ככל עניני משא ומתן
ושותפות בעלמא. ואף אם אין שייך קנינים כדיני
תורה על תנאי שותפות כאלו. הוא רק לענין חזרה
ואין שייך זה לענין איסורין דודאי רשאים לעשות
מקד ומסכר ולהתנות תנאים גם כאלו שאין בהן
גדרי קנינים ואדרבה יש עליהם מצוה לקיים מה
שהתנו מדין הן שלך צדק דהלכה כר' יוחנן בב"מ
דף מ"ט בדברים שיש בהם משום מחסרי אמנה.
ואף לרב דמליג הוא רק שליכא איסור בזה מצד מחסור
אמנה אבל מעלה ומצוה דאי יש בזה גם לדידה דלא
יפלוג שיש מעלה ומדת חסידות אף רק בגמר בלבו
כזה דרב ספרא שע"ז נאמר הקרא דחבר אמת בלכבו
וחציא זה כברייתא שלירא שמים הוא כמו אם היה
קונה בקנין שאסור להחזירו בלא מעשר בב"ב דף
פ"ח. זה עדיפא ממדת חסידות בעלמא דהא ירא
שמים אינו במדרגת חסיד לעשות במדת חסידות
עיי' בשבת דף ק"כ שתירץ ר' חסדא דהא דעושי
עמו השבון ואין רוצין לזכות מתקפירא הוא מדת
חסידות שנו כאן והקשה רבא אם חסידים הם לא

ימלו אף שכר מדגדג איסור שכר שבת חזיר רבא
דהבא בירא שמים עסקין ולא ניהא ליה דליתנהי
מאחרים מדין הפקר וזכונם נמי לא ניהא ליה דליטרא
אם רשאי ליקח השכר עיי' בגמ' וברשי וא"כ
נמצא שמעלת דובר אמת בלבבו הוא עדיף ממדת
חסידות שאף מי שהוא רק במדרגת ירא שמים נמי
יש לו לקיים זה וא"כ כ"ש שיש לו לקיים מה שמסר
בדברים.

ומה שאמר רב לר' כהנא שיכול לחזור ממכירת
הכיתנא משום דדברים אין בהם משום מחסרי אמנה
צריך לומר כפרשי שם דהוא רק באיך שחזר בו
לפי סיני השער עיי'. והטעם הוא משום דמפרש
מחלוקת רב ור' יוחנן דרב סוכר שמה שאמרה
תורה שיהא הן שלך צדק הוא רק דין על האדם ולא
נעשה שום דין על החפץ לומר שנעשה בו קנין
להלוקה לענין שלא להיות מחסרי אמנה ולכן כיון
שנשתנה השער ואיך ברשות המוכר איך ואינו
סהאופן שאמר הן שלו שעל הדין שהשיג הרי
לא אמר הן לכן אין עליו איסור ור' יוחנן סוכר
דנעשה קנין בהחפץ לענין זה ונמצא שמה שאיך
ברשות הלוקה איך וממילא הוא מחסור אמנה
כשיחזור. ועין בשט"ם כשם הריטביא דמליג על
רשי' וסוכר דרב אפילו בחדא תרעא קאמר שאין
בו משום מחסרי אמנה. מ"מ דאי גם לדידה צריך
לומר שגם לרב יש מעלה לקיים דבריו ומה שאמר
לר' כהנא שיחזור הוא דקא מחזיק שאיך כפרשי
אך שסוכר שאין לפרש כפרשי שלרב ג"כ הוא
מהקרא דהן צדק אף שמפרש דהא רק בחדא תרעא.
דאם היה מהקרא שמן התורה. סוכר הריסב"א שודאי
היה זה קנין זכות בהחפץ והיה לו לסכור ויש
בהן משום מחסרי אמנה אף בחרי תרעי כר' יוחנן
לכן מפרש שלרב אינו מהקרא דהן צדק דהקרא הוא
רק שלא ידבר אחת בפה אחת בלב שבשעה שאמר
הן נחטין רק לשקר ולא בגמלך לחזור אודי. ומה
שיש מעלה שלא לחזור הוא מהקרא דחזר אמת
בלבבו וכ"ש בדבריו ולכן הוא רק מעלה על האדם
שיחזר בזה ולא נעשה כזה קנין בהחפץ וממילא
בחרי תרעי ליכא אף המעלה מטעם דלעיל. ופליג
על רשי' רק בפירוש מחלוקתם ובפירוש דברי אביי
אבל במה שהתיר לר' כהנא שודאי היה מקיים כל
מה שירא שמים נזהר ולא היה יכול לחזור אף במה
שגמר בלבו וכ"ש במה שגמר בדבריו. והא רק משום
שאיך כפרשי ומטעם שבארחי.

עכ"פ לכ"ע שייך לעשות מ"מ ולהתנות תנאים
גם בדברים בעלמא ויש מעלה לכ"ע ולדינא דהלכה

משפט ראורים - ביאורים

רכט (א) חבור צדירות. דין זה הוצא בש"ס בזה ל"ט (ע"ג), ואלאשר שהש"ס הוא תמוה (ולכאורה שכתב הפני יהושע (פס"ד) ל"ט ל"ט) וזו הדין דברי חכמים ומידות, ועין שם שפירש דוחק, ואלאשר שלשי מה שפירשתי י"ט ופסקא מינה לדינא, לזה

אעמיק לשון הש"ס בקיטור ומה שנראה לי לפרש. זה לשון הש"ס (פס"ד) על הממתיין דוכן האשה שאלה מים ומלח לעיסה הרי אלו כרגלי שחיטין (פס"ד ל"ט) ומקשה הש"ס ואמאי ליתל מים ומלח לגבי עיסה, (ואמר ליה ר' אבה הרי שנמערב קב חיטין ב' קבין חיטין של סכור ואלו הלא (א) ומדי, אחיכו עליה, (א) מאי שנא חיטין כשעורין דלא

צלל השמן, אינו מקבל אלא השמרים בלבד. הגה. ויש אומרים דאין מנכה לו השמרים, אלא דמונח לערב שמרו שנתיות. אכל אם לא ערב, אינו מנכה לו רק בשלל הקמחים הנפיים למעלה. נמה דברים אמורים, כשמכר לו נשעה שהוא עטור, אכל כשמכר לו נשעה שהוא לולל, אינו מנכה לו אפילו הקמחים (נזיר ב"ס ה"א"ט).

משפט הכתובים - חידושים

(יא) אמור דערב שמרים. פירוש בין אחר, אכל בין זה מוסר כמטאור נסעיף ע"ו, לכן כשנמן לו מווקק מנכה לו אחר כך. ודעם ה"ש אומרים דמנח רמ"א אחר כך (פס"ד) הוא להיפך, דמחמת שמוסר לערב, משום הכי אינו מנכה לו אחר כך כשנמן לו מווקק, דמדלג עירטו אמרין דמחל סמ"ע (פ"ק ד"ה ופ"ק ל').

יח מותר לחנוני לחלק קליות ואגוזים לחיטונקות, כדי להדגילם שיקנו ממנו. וכן יכול למכור בזול יותר מחשער, כדי שיקנו ממנו, ואין בני השוק יכולים לעקב עליו (ועין לעיל סימן קנ"ו סעיף ה').

יט (יא) אמור לערב שמרים, בין בין בין בשמן, ואפילו כל שהוא.

כ המוכר לחבירו שמן מווקק, אינו מקבל שמרים. סבר לו שמן סתם, מקבל לוג ומחצה שמרים לכל מאה לוג, ומקבל בשאר שמרים שמן עכור העולה למעלה על פני השמן יתר על השמרים חידושים באורו מקום. כמה דברים אמורים, כשנתן לו מעות בתשרי שהשמן עכור, ולקח השמן בניסן במדת תשרי שהוא גרולח מפני אורו השמן הקופח למעלה. אבל אם לקח במדת ניסן שהוא קטנה מפני שכבר הגה. ויש אומרים דאין מנכה לו השמרים, אלא דמונח לערב שמרו שנתיות. אכל אם לא ערב, אינו מנכה לו רק בשלל הקמחים הנפיים למעלה. נמה דברים אמורים, כשמכר לו נשעה שהוא עטור, אכל כשמכר לו נשעה שהוא לולל, אינו מנכה לו אפילו הקמחים (נזיר ב"ס ה"א"ט).

סימן רכט

המוכר לחבירו חמים או שעורים או פירות, כמה פסולת צריך לקבל הלוקח

וכו' ב' סעיפים

א המוכר חמים לחבירו, מקבל עליו רובע קמנית לכל מאה. שעורים, מקבל עליו רובע נישובית למאה. ערשים, מקבל עליו רובע עפרורית למאה. תאנים, מקבל עליו עשר מתלועות לכל מאה. (ואם הדין אחד לכל עשרה) (מדי). סבר לו שאר פירות, מקבל עליו רובע טיגופת לכל מאה. נמצא בהם יתר על השיעורים האלו כל שהוא, ינפח חבל ויתן לו פירות מנופים וברורים שאין בהם כלום. הגה. ויש אומרים דחוקא דלא ידעין [שלל] ערב. אכל אם ידע שהמוכר לא ערב, צריך לקבל אלו השיעורים והמסר ינכה לו (מדי). ויש אומרים דכדוע שלל ערב צריך לקבל עליו הכל (מדי פס"ד). ויש מפרשים דכל זה כמסר לו פירות סתם, או שאמר פירות יפוט אלו, אכל אם אמר פירות אלו ולא אמר יפוט, צריך לקבל כמו שהן. ואם אמר פירות יפוט ולא אמר אלו, טמן פירות שסלן יפוט (מדי פס"ד).

ב אין כל הדברים האלו אמורים אלא במקום שאין שם נטות, אבל במקום שיש להם מנהג, חבל במנהג המדינה, יש מקומות שנהגו שיהיו כל הפירות מנוקים וברורים מכל דבר, ושיחיו חיינות והשמנים צלולים, ולא יסברו השמרים כלל, ויש מקומות שנהגו אפילו היה בהם מחצה שמרים, או שהיו בפירות עפר או תבן או מין אחר, יסכור כמות שהוא. (ה) לפיכך חבור צדור מותר גורנו של חבירו, נותן לו דמי חמים כשיעור צדור שבר, שאילו הניחו היה נמכר במדת חמים, ואם תאמר יחידות, חרי אמר אמור לערב כל שהוא.

יאר נתיב

- (א) כמו שכתב הפני יהושע (פס"ד ל"ט) על ש"ס זו ולהבין דברי חכמים וחידותם. וז"ל: "ולכאורה זו הסוגיא פשוטה מאד, וס' דדברי ספר החתום, וזי ר' אבה ממעיל משלים היה לו מד מדות, שהי אין המשל דומה לנמשל כלל וכו', לכן נפתי אל ל' להבין דברי חכמים וחידותם, ומלמתי ודאי שכלום נזולות שני סאן, ונבדל רזה כר' אבה אמר מילמיה לא אחיכו עליה כי אם חכמים גדולים ופוקר ל' כר' אבשעל וספריז שידו לעומק הדברים לסי דעמך, ע"כ.
- (ב) אמר ליה ר' אבה וכו'. ומשום דחלקה של זו מועט מה יאמר שמה
- (ג) והדי. וישתם דכר שלל עמל ט, כך זו אין שמה ככל מלך, הולל וקט פמס שמיסה לללה (שס).
- (ד) פאי שטא חישין בשעורין דלא קאמר. לוי שנמערב לו קט טעין נעשה קדן טעורין של פכריו יאלל הלא וחד, מכלל דפכרל ליה זה דודא יאלל וחד, דכין דשאינו מיט הוא כול מועט כמרוכה (שס).

יפלט נתיב

א. ויאשר שהש"ס הוא תמוה וכו', ראה מה שהאריך בזה בספר שערי ידבר שער ג' (פרק כ"ג).

כן כי נראה לדון בדבר בעובדא דכת"ר, אך בכל זאת ראוי למוחק כענין זה ולעלות באופן שמרואס לשני סלדרים:

סימן דה.

ע"ד החקירה בחתיבה של מריפה של ראובן שנתערבה בהרבה חתיכות של שמעון ונתבטלה למי מגיע השבח שהשביחה החתיבה המריפה ע"י הביטוי:

(א) הנה דבר זה כבר עמד עליו בחשו' עמדי אור (סי' כ"ה) להנחות מוהר"י העלליר ז"ל והעלה במלכותו מירושלמי תרומות (פ"ט הל"ג) דאיתא התם חד בר נש אפיל שפורין בו חטין (היינו שנתערבו שפורין של ראובן בחטין של שמעון וצ"ח שמתן מוכרס בדמים יקרים כמו חטין) ואח"כ עובדא קומי ר' יהודה בר שילס ואמר יתן לו דמי שפורין והשאר יחלקנה ע"כ היר"ו, והיינו שישלם לו דמי שפורין והשאר שהושבנו השפורין וימל בעדס דמי חטין יחלקו ביניהם בעל השפורין ובעל החטין, וא"כ הרי הדבר מפורס דכ"ג בערובות חולקין ביניהם השבח, ויעוי' מה שהאריך עוד בביאור דברי הירושלמי שם בסאה תרומה:

(ב) ורדעתי נראה שרינו זה של הירושלמי וסברתו הוא לקוח וטסד על יסוד מחלוקת חנאים דמיימי לה בכחובות (ל"ח ב') הוסיפו לו אחת יחידה ר"י אומר הכל לשליה ר"י אומר חולקין ופסק שם רב פסא כר"י דחולקין ופעמו של ר' יוסי מפרש כר"ף שם וכן הוא בשו"ע מ"ח (סי' קפ"ג ס"א) הוולא וצ"ח לו לשליה הג"ה ע"י בעה"ב חולק עמו וכ"כ הר"ן שם דלכברת הרי"ף אף אם נתן המוכר לשליה כפי' כיון שבאח הג"ה לשליה ע"י בעה"ב חולק עמו יע"ש, הרי רף שעלס הדבר הוא של שליח מ"ח כיון שבאח הג"ה לו ע"י מעותיו של בעה"ב הכנה"ב חולק עמו, וא"כ היינו פעמו של הירושלמי שחולקין בין שניהם השבח אף שבעלס השפורין הם של ראובן מ"ח כיון דכלל החטין של שמעון לא היו דמי השפורין יקרין כמו חטין וא"כ ע"י התערובות בחטין שמעון נעשו יקרין כמו חטין ע"כ חולקין ביניהם משום שבאח לו לראובן הג"ה ע"י מעותיו של שמעון, ובפירוש הרי"ף מפורס ג"כ בירושלמי (ט"ד דמחא הל"ג) חטין ע"י מעותיו של זה ורגליו של זה הרי מפורס כיון שבא השבח לשליה ע"י מעותיו של בעה"ב ע"כ חולק הכנה"ב עמו:

(ג) ובאשר נמין עוד דרין זה נמלא דונמחו מפורס עוד בחלמודן והוא בגמ' דב"ק (מ"ז א') פרה דחד וולד דחד פשיטא פיעומא לבשל פרה נפחא מחי רב פטא אחר לבשל פרה ורב אחא ברבי דרב איקא אחר חולקין והלכחא חולקין, הרי לט דונמחו כיוולא כזה כנפחא שפ"ס הדבר שנתערבה הוא של בעל הפרה אלא כיון שהולד הושלם בשבח של הפרה חולקין ביניהם בעל הפרה ובעל הולד, וא"כ דין זה של תערובות דומה ממש לזה דנפחא וכיון שאפסוק הילכחא כר"א ברבי דר"א דחולקין א"כ כמו כן הדין בתערובות שחולקין:

(ד) וע"פ נמלא ג"כ "שוב נכון לדברי רש"י ז"ל בכחובות שם שמשלם הטעם של ר' יוסי דס"ל שחולקין הוא משום דמחנה הואי וי"ל דלשליה נתנה וי"ל לבעה"ב נתנה ע"כ מספק חולקין, ובאחמ' בירושלמי דמחא שהכחמי מפורס כפעמו של הרי"ף משום שר"י מעותיו של זה בא לו ושי' רגליו של זה והרי הטעם מפורס משום שבא ע"י שניהם ולא כפי'

כשעת הגולה, וזה מדויק בלשונו של הרמב"ם ז"ל שכתב עם ה"ד איזו טעם זה שבא וכו' כגון פס' לו ביד חברו הלוואה או שכירות והוא תובעו ואינו יכול להוילא ממנו ע"ז נאמר לא תשקו וכו', הרי שמדיק הרמב"ם וכו' הלוואה ולא כ' פס' לו ביד חברו חוב החס, א"ו שאין זה אלא כהלוואה או שכירות שזה נתן לו פעולתו והוא כמו שהגיע לידו ממון מהבעלים:

(י) ולפ"ן בעובדא דכת"ר שהפסד הוא מלד כחובה ונדוילא שלא נתנו לנכות אלא כשעת מיתת הבעל או בגרושין ולא הגיע זמנס לפרוש בעת, אלא שהבעל בידון כת"ר מסתמא קבל ע"פ בקנין לקיים כפי הפסק ב"ד שלא מחמת ידם, א"כ אין זה אלא התחייבות סתמא ולא מלד הלוואה שבא לידו ממון מיד הבעלים ובהתחייבות שלא מלד הלוואה גם מוהרש"ל יורה שמשלם מטבע שהחלה שאין עליו דין גזלן שמשלם כשעת הגולה:

(יא) אמנם כ"ו כתבתי דרך מ"ח של הלכה במה שיש ללמד לבאן ולכאן ולחלק בין הגושים, אבל כאחמ' נראה לי שדעת מוהרש"ל שדין גולה והלוואה אחד הוא והפיקר חלו בזמן חיוב התשלומין, לפיכך בגוילא שחיקף שגול הוא מחוייב בהשבה ובתשלומין ע"כ חייב לשלם כשעת הגולה שאז הוא שעת חיובו אבל בהלוואה שהחיוב הוא לשלם כשהגיע זמן הפרעון ע"כ אם הולא או נפסל בין שעת ההלוואה לשעת זמן הפרעון אינו מחוייב לשלם אלא כשעת זמן הפרעון אף שהחלה, אבל כשהגיע זמן הפרעון לא הולא ולא נפסל ולא פרע לו או ודחה ואח"כ הולא או משלם לו כשויו של זמן הפרעון כמו בגוילא ודין אחד הוא:

(יב) ובה איש דברי החוס' ב"מ (מ"ד ב') ד"ס למקח וממכר ש"י שאם מכר לו חטן ככ"ד איסרין כשהיו כ"ד בדינר ואח"כ ז"ל והיו ל"ב בדינר אינו יכול לפסיד פלמו ככ"ד איסרין ולומר הדינר הוא דאיקר ואיסרין עמדו במקומן אלא יתן לו דינר כסף או ל"ב איסרין, יע"ש, וזה היפך מה שהעלו החוס' בכ"ק שאף אם החלה המטבע משלם לו אותה שהלווה, ולפ"ד אין זו סחירה וא"ש שכתב לו הוא מחוייב חיקף לשלם את המקח וע"כ כשהחל לרדך לשלם כהיוקר שבעת המכירה שאז פלה לדינר ומשלם לו או ל"ב איסרין או דינר, משא"כ בהלוואה שזוה לזמן ידוע או בהקפה לזמן ידוע אינו משלם לו אלא אותה מטבע שזוה או לקח אם משלם בזמנו:

שוב מלחמי במח"א ה' מלוה וזהו ס' – שמד ג"כ בהסתירה של דמיו וכתב לחלק כן אלא מטעם אחר יע"ש:

ולפ"ן בעובדא דכת"ר שאם ה"י הבעל מחוייב לשלם וזמן פרעון ה"י בשעת שהולרים עמדו כיוקר ה"י מחוייב לשלם כשעת היתקף הבעל דעת מוהרש"ל שהפיקר נראה כדבריו אחרי שדברי החוס' ב"מ הנ"ל מסייעים אותו:

(יג) אבל איני רואה בעובדא דכת"ר שהבעל ה"י מחוייב לשלם את הדולרים כיום ז' ניסן ולא יאחזר שהרי מפורס בפסק ב"ד פט"ף י"ד שאם הבעל לא יקיים פסק ב"ד או ימסרו להשקא את הסחורה ועל הסך החסד עד 440 דולר תקבל האשה פס"ד מהשליש שלרדך הבעל לפסלים בשעת הגרושין, הרי שהב"ד האריכו לו זמן הפרעון עד שעת הגרושין אחרי שיקבל טעמו מלד העברת הזמן, א"כ בודאי יוכל הבעל לשלם המטבע שהחלה אח"י לדעת מוהרש"ל, ומה שמבואר בח"מ ס' י"ב ספ"ט שאם אחר שמקיים הקנס ולא יקיים הפשרה שאין בדבריו כלום היינו דוקא באופן שקבל בקנין ובקנס שאין הקנס פוער הפשרה, אבל בעובדא דכת"ר מפורס שמתו הב"ד זמן אחרי שיקיים הקנס, ויעוי' בחתימת שם ש"י לחלק כן:

י"ר סרחשת ד"ב/ס"ה, הורפס מתוך אוצרות התורה, עמוד 457

הוא של בעל הכרי ולמר מעשר ונתח סמסוס"ג ס"א של
המורס לא קשיא משום דבין למר ובין למר גו"ה ס"א
בתרומה ומר מסיק ליה מקרא דהו"י של בעל הכרי ומר מסיק
ליה דהו"י של המורס, אבל בתחלה שמינעי ליה מלך הסבדא
לא ידענא איך עלתה על דעתו שסבא כולה של בעל הכרי
משום שגם סבא התרומה תרומה, ולפי"ל לחלק בזה ולסבין
גדרי הסבדא בדבר זה, ואין להאריך עוד:

ג.

א) וקצת לפי"ל לפי"מ שהעלימי שחולקין השבח ביניהם
מדברי המוס' ב"ק (ק"א א') בגמר דחד וסממין
דחד וכל קוף ונכע"ס ש"כ המוס' שם ד"ה א"ר שהיבא
שמונו נהנה לא ע"י מעשיו ולא ע"י מעשה בהמתו שאינו
משלם אף היכי שחבירו נפסד על ידו, ולפי דבריהם דבין
חמיכה שנתערבה לריך להיות הכל של בעל החמיכה הסדירה
אף שהוכשרה והוא נהנה ע"י ממונו של זה מ"מ כיון שזה
בא לו ממילא ולא ע"י מעשיו או מעשה בהמתו ומכש"כ שאין
זה נפסד כלל דודאי הו"י השבח של בעל החמיכה שנוף
החמיכה היא שלו, ויע"ש בחוס':

ב) ופירא דברי המוס' הי"מ אומר דאוקימחא דרבינא
מ"ירי ג"כ בול זכעא כמו לעיל מזה, ואין כאן
שבח בדמים ורק אם יש שבח סממין ע"ג למר מחוייב הוא
זה לשלם לו משום שאמר לו סממני גבך הו", אבל אם באמת
היו דמיו יקדין משום הנכע אז ה"ל לריך לשלם כיון שדמיו
יקדין והו"י השבח בעין שעי"ז נתיקד ולריך ליתן לו לפחות
מה שהפסיד, ועוד מלאמי בשמ"ק שם שהביא בשם המאירי
שמדבריו מובאר שם שפסדו אוקימחא דרבינא בשול זכעא
אבל אם נתיקד מחמת הנכע ה"ל לריך באמת לשלם לו מה
שהשביח גם אם אין שבח סממין ע"ג למר, ואפשר שגם
המוס' מפרשין כך ומה שהקשו שנהנה שהוא מעולה אין
כוונתם ששכשו הוא שזה יומר אלא כוונתם הוא משום שהוא
מוסבא ומעולה מלך המראה וכמו ש"כ בשמ"ק, וזה ה"ל לריך
להו"י דמים כדי לזכרו ונמלא שנהנה ע"י דמיו של זה ע"כ
תירצו שכל שלא באה הנאתו ע"י מעשיו וע"י מעשה בהמתו
וממונו פטור משום נהנה, אבל כ"ז בשאין השבח בעין או לא
נתיקד אבל בנתיקד הרי השבח בעין ודאי זה מחוייב לתת לו
חלק בהשבח כיון שהשבח הוא בעין ולפיכך, וע"י בראש שם
שלא כתב הלשון ומעולה, בדמיו"ק רק מעולה ביותר וכונתו
כמ"ש ופ"ל בחמיכה שנתעלה והוקרה ע"י שהותרה באכילה
והו"י השבח בעין ומתערבה ממנו ע"י מעותיו של זה ודאי בעל
החמיכה לריך לחלקו לבשל החמיכות הכשרות בהשבח וכמו
בנפחא ובהוס' לו:

ג) שוב התבוננתי שאין את לריכין לחוק בדברי המוס'
וכס נכונים כפשוטם ואף אם האמר מעולה בדמים
ג"כ אי"ש מה שכתבו שא"ל לשלם לבעל הנכע אם אין שבח
סממין ע"ג למר, והוא דבר כאן לא אמרין דבמקום שכל לו
לזה הנאה ע"י מעותיו של זה יש לבעל המעות חלק בהשבח
הוא דווקא בכס"ג דהוסיפו לו לשלוח ובנפחא וכיוצא בזה
לדיון ספקתנו בתערובות דשם השבח לא ה"ל יכול לבוא
ולחיות בלא מעותיו של זה כמו בהוסיפו לו דאי לא מעותיו
של המוכר לא הוסיפו להשליח וכמו כן בנפחא דאי לא הולד
לא ה"ל בא הנפחא ושבחים כאלו וכיוצא באלו לא ה"ל יכול
הוא בעצמו לעשות לבדו בלא סיוע מעותיו של זה, וכן לדון
שאינו למדן הימנו בתערובות שהוא בעצמו לא ה"ל יכול למכר
ולבעל בתוך חמיכות כשרות של עצמו שאסור לבעל אישור
לכתחלה ואם ביטל בידים אסור כל התערובות וא"כ השבח
בא דוקא ממילא וע"י מעותיו של בעל החמיכות הכשרות
המכרובות וע"כ כיון שאותו שבח לא ה"ל יכול לעשות לבדו
אם לא שמועו של זה גרמו לזה ע"כ יש לבעל המעות חלק
בעלם השבח שס"ס כהו"מ, אבל בשבח הלגם שאותו השבח
שנתעלה האמר ע"י הסממין ה"ל יכול גם בעל הלגם לעשות
שהוא

בהנאה שמקורם לא ה"ל לו שווי דמים כלל, ואף למ"ד
אי"כ יש להם בעלים מ"מ אין לבעלים בהם שווי דמים
כלל, בזה אם ע"י ציטול הוכשר באכילה ובהנאה המכשר
נופל כל השבח משום שהוא עשה הכל כיון שמקורם לא
ה"ל לו שווי דמים כלל והו"י כעשרא בעלמא ממילא זה שנתערב
אצלו הוא עשה כל השבח וע"כ הכל שלו שדומה כאלו עשה
כל הנוף והשבח לבדו כיון שמקורם לא ה"ל לו שווי דמים
כלל, ולפי"ל אי"ש הא דב"מ דשם בערלה שאסור בהנאה ואי
לאו הנושין לא ה"ל שווי כלל להפירות וע"כ הו"י הכל של בעל
הימים משום שהוא עשה כולו, והמילוק כדור ונכון בס"ד:

יב) ובה יבואר לנו סברת הגמ' בחד לך איבעיא בבכורות
(ד' י"א א') השורה פטר חמור של חבירו
פדיונו לפדוה או לבעלים אליבא דר"ש ל"מ לך כיון דאמר
ומחר בהנאה דבעלים הוא (ולא מ"ל כהן ליבוי להאי פדוה
ופדיונו פדוה לבעלים וזה הניח מעותיו על קרן הל"ל, רש"י,
והיינו משום דהו"י רק פורע חובו של חבירו ומכירת ארי
הוא), כי מינעי לך אליבא דר"י דאמר אסור בהנאה להקדש
מדמיך ליה ויחמנא אחר ונתן הכסף וקם לו א"ר כיון
דקני ליה ב"י ב"י לא דמי להקדש וכו', ולכאורה אינו מובן
מה סבדא היא זו ביהא הפטר חמור שייך להפדוה הא של
בעלים הוא ומה דמין הוא זה להקדש דהקדש אינו של
בעלים כלל דכיון שהקדשו הרי הוא כמו שמכרו ונתנו למתנה
להקדש אבל פטר חמור אף שאסור בהנאה מ"מ של בעלים
הוא וזה שפדוה ה"ל כמו מכירת ארי מנכסי חבירו ואי אית
ליה פדיוה לא יבשלם לו רק שווי השבח שנתנה לכהן אבל
בא"ו זכות י"ה שייך להפדוה, אבל לפי המבואר בדבר
שאסור בהנאה זה שהכשר נועל כולו משום שהוא חמור
והוא עשה כל השבח אי"ש סוגית הגמ' דכיון דפ"ת אסור
בהנאה והר"י השירה חמור נמלא שהוא עשה כל השבח
יע"כ ה"ל נועל הכל והו"י של הפדוה והר"י דומה להקדש
ששייך להפדוה ורק משום שכיון דקני ליה ב"י ב"י וגם
בבעלים הו"י יכולין לפדותו כשה ע"כ הו"י מחון דדיה ולא
שייך השבח להפדוה:

יג) וי"ל להעיר עוד בענין זה דלכאורה ספק זה הוא
באלת ראשונים בגמ' נדרים (ל"ז ב') בעא
מיניה ר"י מר"י המורס משלו על של חבירו כיבד הנאה
של מי מי אמרין או לאו פירי דהאיך מי מתקנת כרי'
דהוא א"ר אי לאו כרי' דהוא לא הו"י פירין ודיון
הרייה וכו', ולכאורה שאלה זו היא ממש ספקתו דשם ג"כ
ענש ההרומה היא של המורס ואעפ"כ מינעי לן משום דאי
לאו דהוא לא הו"י פירי דהדין תרומה ובעל הכרי גרם
לזה שהיו הפירות של זה המורס תרומה ע"כ יש מקום
לומר שהיו של בעל הכרי, ולכאורה אמאי לא אמרין גם
בזה שהיו הדין שחולקין כמו בהוסיפו אחת לשלוח, והנה
על כך לך איבעיא שהיו של המורס י"ל דלא דמי להוסיפו
לשליח דשם ההנאה באה לשליח ממקום אחר אבל כהן הוסיפו
הנאה היא באה ממנו של המורס שגדב לבו אזהו לעשות
מחית תרומה על של זה והוא הפסיד ממנו ליהו לכהן,
ועוד בין שיש לי רשות למרוס משלו על של חבירו הרי"ל לא
גרע מירד לריך שדם של חבירו ברשות ונוטע בשל חבירו
שאם השבח מרובה על ההולאה נועל השבח ואם ההולאה
מריבה נועל את ההולאה וכאן הא ההולאה מרובה על השבח
דאי עלם ההרומה שיה יומר מהטובת הנאה שנתן לו ישראל
ליהנה לב"ב כהן א"כ ודאי אין זה דומה להוסיפו לו ולהא
דנפחא, ודאי הסבדא הפשוטה נותנת שיהא של המורס, אבל
לאורך גיבא אני תמה איך איבעי ליה שה"ל שייך העוה"ג
לבעל הכרי משום שעי" הכרי שלו בא לו לזה העוה"ג, מ"מ
איך אפשר לומר שהא העוה"ג כילה שלי לפחות י"ה הדין
שהלוקן כמו בנפחא ובהוס' לו לשליח ואיך ס"ד שה"ל
הכל שלו, ויחמנא דהאיך למר מתבואר זרעך ונתח שהמורס"ג

שהוא הי' יכול לקנות זכב וללבוש, נחלל שבעלם השבח שגשגה
לא בא ע"י הממנין של בעל הממנין דוקא שזה הי' יכול
בעל הממנין לבדו לעשות וא"כ לא הועיל לו ולא מידי בעל
הממנין בעלם השבח, ורק בעל הממנין גרס לו הנאה
לבעל הממנין בזה שמשמשי לו ממון שהי' לריד להוליא על
דמי הממנין א"כ הנאה היא לא בגוף השבח שבגמר רק
בזה שלא הי' לריד להוליא מעות על הממנין ומשמשי ליה
דמי הממנין וא"כ אין זו הנאה ושבח בעין ודיוח לפניו רק
הנאה לבדה, ועל כיוצא בזה אם לא הי' בעל הממנין חסר
הי' הדין דרי' וזלית שפטור כמו בחזר דלא קיימא לאגרא
וגברא דעבד למיגר שהי' לריד להוליא דמים על דירה אחרת
ואתפ"ק פטור, ועל אופן כזה מדרש עוד התוס' והוס"פ וכתבו
שאף במקום שנפסד זה מ"מ כיון שהנאה והפסד שותף
בא לו לא ע"י מעשיו ולא ע"י מעשי בהממונה כה"ג אין לריד
לשלם אף אם נפסד זה על ידו, אבל בהוספה ובנפחא וכדומה
שאזכה הנאה היא שבאח דדוקא ע"י מעותיו של זה והוא לא
הי' יכול לעשותו לבדו וא"כ נחלל שבעותיו של זה גרמו
עלם השבח וע"כ יש להם חלק בגוף השבח, וכן כי החילוק
ברור ונכון, וזו היא כוונת התוס', וכן באמת כוונת הגמ'
בכרכות שהבאתי לעיל בפדיון פ"ח או דילמא דקני ליה כיני
ביני והיינו משום שאותו השבח שהביא הפדור היו יכולים
הבעלים בעתם לעשות וא"כ אין לו חלק להפדור בגוף
הפדור ואי משום שכריו לו ממון דמי פדיון הפ"ח והי'
במבדרי ארי במקום דאית ליה פסידא וכמו ביורד נדרה
חבירו שלא נדרשות שנוטל הולאתו בזה אמר שלא הרויח לו
כלל שהי' יכול לפדותו בזה כל שכו' אפי' בפטורא בת דקא
וקני ליה ביני ביני והכן :

ד' ויצא לנו לפ"ז בידון דידן במערכות שהעלינו בעו"ה
שחולקין בין שניהם השבח שכל זה הוא פסידא
שאסור לבעל לכתחלה אבל בתרומה חולל לדעת הפוסקים
שחומר לבעל לכתחלה ברוב אפי' בלא מתערב מקודם בפחות
במבואר בש"ך וי"ד ס' ש"כ סק"י בזה אם נתבטלה אין לבעל
החולין כל חלק בשבח התרומה שנתבטלה שזה הי' יכול בעל
התרומה בעצמו לעשות ולערב בשלו וע"כ אין לבעל החולין
חלק בגוף השבח ולא אהני לו ולא מידי :

ה' ולבאורה יש להעיר בידון דבריו מהא דאיתא
ושנינו במס' מעשר שני (פ"ב מ"א) לענין
פדיון מעשר שני זה הכלל כל ששבו ניכר השבח לפי חשבון
וכל שאין שבו ניכר השבח לשני יעו"ש, והיינו שאם השבח
מהחולין ניכר בהתערבות של מעשר שני אז לריד לנכות
מהפדיון חשבון השבח שהשביחו החולין ואם אין השבח ניכר
אף שהחולין השביחו את המע"ש אין מנכין מהחשבון פדיון
מעות מע"ש וכו' לשני, ויעו"ש בר"ש ובירושמי שם נחלקו
רי"ו ור"ל דרי"ו ס"ל שהשבח ניכר הוא דוקא בשותפי מדה
כלומר שנתוספה מדה ע"י תערובת החולין אז מנכין
לפי חשבון החולין וא"ל לפדותה רק אחר ניכר השבח
שהשביח החולין ולר"ל ס"ל אף אם לא הוסיף מדה כל שפעמו
ושבו ניכר השבח הוא לפי חשבון אבל אם אינו ניכר
פעמו ושבו אז הוא כולו לשני יעו"ש, ולפ"ז היינו יכולין לומר דגם
בממון ג"כ כה"ג שאם ניכר השבח אז באמת יש חלק גם
לבעל המעות שגרמו השבח אבל אם אינו ניכר השבח אז
אין לבעל"מ כל חלק בהם ולפ"ז הי' אפשר לחלק דדוקא
בהוס"פ לו אמת לשלם שניכר השבח שבה ע"י מעותיו של
זה וכמו כן בנפחא שולד בשבח הניכר וחולקין שניהם,
חלק לבעל"מ ולבעל שולד בשבח הניכר וחולקין שניהם,
אבל במערכות חתיכת איסור בהיתר אף שהושבעה החתיכה
ונתעלה בדמים ע"י שהוכשרה והותרה מ"מ השבח אינו ניכר
בס כלל וכמו דאמרין בתרומה דנשמחא דמשיב היוז שאינו
ניכר הי' להיפך כשהוכשרה מ"מ אינו ניכר עלם השבח
בהחתיכה ולפ"ז יש לומר דבזה אין להגורם השבח כל חלק כיון
שבעלם אין ניכר השבח כלל וכמו בפדיון מע"ש :

ו' ועפ"ז היינו יכולין לפרש דברי התוס' ב"ק (ק"א א')

שהבאתי בתיבוס השני ש"כ דמשום אין משלם
בעל הממנין הנאה הממנין משום שלא חשבו שיהיה שאלו
אלא נ"י בעלמא יותר, וזה לכאורה אינו מוכן דמה לי שאלו
אלא נ"י בעלמא מ"מ ע"י הממנין נחלל בדימים והוא שזה
יותר א"כ אין לך הנאה גדולה מזו שמקודם הי' הממנין שזה
עשרה דינרין ועכשיו שזה ע"י ולפי דברי הירושלמי דכל
שאין השבח ניכר אז השבח כולו לשני י"ל דהו' באמת כוונת
התוס' דלא חשבו הנאה שאינו אלא נ"י בעלמא והיו כאלו
לא ניכר השבח כלל וע"כ אינו משלם דמי הנאה אף שנהנה,
ואפשר ששני תירוצי התוס' נחלקו במחלוקת אליבא דר"ל
דביתרין הראשון ס"ל להתוס' בר"ל דכל שהשבח ניכר אף
שלא הוסיף במדה מ"מ השבח לפי חשבון וע"כ הו' ס"ל כיון
שהני ניכר אף שאין שבה ממון ע"ג למר ולא הו' הוסיף
במדה מ"מ כיון ששבו ניכר לריד לשלם הנאה וע"כ הוסיף
לחדש דכה"ג אין לריד לשלם דמי הנאה במקום שאינו
נהנה לא ע"י מעשיו ולא ע"י מעשי בהממונה, ובתירוצו השני
מרט דגם לר"ל ג"כ לא חשבו השבח ניכר משום דאינו אלא
לנוי בעלמא ולא חשבו ניכר דמחלל לאו מילתא היא וע"כ
אין לו לבעל הממנין בהשבח כלום כמו בנז"ב שכולו לבני
כל שאין פעמו ושבו ניכר :

ז' אב"ל באמת זה אינו דלענין ממון לא שייך לחלק בכה"ג
דבמפורש אמרו בירושלמי שם ח"ל מתנחל עליה
על רי"ו האשה בשאלה מתבררת חבלין מים ומלח ה"ה
כרגלי שתיים אמר ר' בא תחומין עשי למדת דין מדע לך
שהוא כן ובי וכו' אפי' עלים ובכרין מימר פלים אין בהם
ממון ויעו"ש בפני"מ שם שאפי' בעלים שאין פעמו ושבו
ניכר מ"מ הלכו בהן אחרי מדה הדין, הרי מוכח שלפני
ממון אין שייך לחלק בין ניכר לאין ניכר ויעו"ש, ומש"כ
התוס' בתיבוס השני אי נמי משום דמי לא חשבו הנאה ג"כ
קלם ולפתש"כ לעיל דכוונת התוס' ג"כ שאינו מצולה בדמים
יותר משום הלכנו רק מושבח מלך המלכה א"ש דבתיבוס השני
ס"ל דזה שהוא מושבח מלך המלכה לא חשבו הנאה כלל, והכן :

ד.

א' וראיתי להמח"א ה' נזק"מ הי"ב שהקשה על סברה
התוס' דב"ק בגל בתירוצו הא' דכל שלא
באה הנאה ע"י עלמו או ע"י מעשה בהממו אינו משלם מה
שנהנה מהא דפריך הגמ' ב"מ (מ"ב ב') גבי סריסה
דרמא כשומא דבעל הפקדון בשיכרא דמפקיד והא
קא משמשי ליה כלו' ומשלם המפקיד, משמע דאפי' כשהנהגה
ממון ע"י אחר וממילא ממי ליה הנאה ג"כ מייב לשלם דמי
הנאה ויעו"ש מש"כ שם לפי דרכו :

ב' ולענ"ד נראה דלא קשיא, דודאי אף אם אינו לריד
לשלם להמפקיד דמי הנאה מ"מ הוא לריד
לשלם לסריסה מה שהנהגה שהסריס ע"י מעשיו בעצמו
עשה לו הנאה והיו כמו שיוצא לשם חבירו ונוטע שנידן
לשלם לו דמי הנאה, והג"כ הסריסא ההנהגה להנפקד דמי
כשומא ע"י מעשיו עלמו דמה לי אם הנהגה ע"י ממון או
ע"י ממון אחרים דמ"מ הוא עלמו שהנהגה ומחויב לשלם לו
דמי הנאה להסריסא דלא גרע מפועל שהנהגה לבעל"ה, וממילא
כיון שהסריסא לריד לקבל דמי הנאה מהנפקד הדמים שיקבל
ממנו לריד ליתן להמפקד דקימ"ל כרי"ו דאין אדם עושה
סמורה בפדיון של חבירו וע"כ דמי הנאה שיקבל הסריסא
מהנפקד לריד לשלם להמפקד, ודוקא בנזע קופא שא"ל
לשלם להקופא דהקופא לאו בר מקבל פדיון הוא וע"כ הו'
ממילא נהנה מממון של חבירו אבל במקום שגריד לשלם
להמנהג ממילא אותן הדמים שייכים למי שממון שלו שבה
לזה הנאה ע"י ממון והכן, ומש"כ הש"ך בס"י שג"כ הביאו
המח"א שם דבתשוב אורכין של חבירו לחוק פ"ו של בבבא
חבירו שפסדו בעל הבבא מלשלם ולא אמריק דע"כ לריד
לשלם הנאה להתחוב וממילא שייך לבעל הפירות אפשר

דלע"ז

פטור דחבירו תחב לו ולא הוא בעלמו וכמו ש' הפוס' בכתובות שם דמשום חזק פטור מ"מ חייב לשלם דמי האמת כמו בדר בחצר חבירו דקיימא לאגרא אף דנכרא לא עביד למיגר דחייב לשלם דמי האמת אף שאם נפל ביתו ה"י פטור משום דהוי מבטל כיוסו של חבירו מ"מ כיון שנהנה הוא חייב משום דאכל חסרו של חבירו וכמו ש' הראש' בפ' כיצ' בבב' וא"כ הכ"ז חייב האוכל משום אוכל חסרו של חבירו שחייב לשלם כיון שנהנה וזה הוי מתורת חזק כל שאוכל חסרו של חבירו חייבו מתורת חזק ודוקא באומר לו אוכל עמי ואכל דמוכח שרואה ליהנות ממה שאכל א"כ הוא חייב משום נהנה אף שאמר לו אוכל עמי דכיון שלקח ואכל הרי מוכח שרואה ליהנות וע"כ חייב משום האמת כמו בנכרא דעביד למיגר, ואין זו טענה דהיינו מתענה דמ"מ כיון שלקח ואכל הרי מוכח דניתא ליה בהנאת אכילה זו וחייב לשלם דמי הנאתו וכמו ש' בקל"ה:

ח' מיהו אי אפשר לומר כן ברעת התוס' שמסרה חייב הבולע בדמי הנאת התרומה משום דהוי כמו בנכרא דלא עביד למיגר שחייב לשלם משום אוכל חסרו של חבירו דהא התוס' בבב' ע"מ (ד' כ' א') לא ס"ל כן דס"ל דכל דלא עביד למיגר אף אם הוי חזק דקיימא לאגרא פטור ואינו חשבו חזק משום שאכל חסרו של חבירו, וא"כ הכ"ז אם נאמר דתחב לו במקום דאי אפשר לאהדורי ע"י הדחק חשבו כמו נכרא דלא עביד למיגר שוב לא ה"י חייב על הנאתו כלל אף שאוכל חסרו של חבירו וא"כ ע"כ לר"ך לומר דמ"מ כיון שלא אהדר חשיב נהנה וחייב לשלם דמי הנאתו וא"כ הד"ך גם בתחב לו בעל התרומה ע"כ ה"י חייב לשלם דמי הנאתו כמו באוכל עמי לפי דעת הרמ"א, ומחזירא דהתוס' לא ס"ל כהרמ"א ובאומר אוכל עמי הוא באמת פטור משום דמתנה קיהיב ליה ופטור מלשלם דמי הנאתו:

ו' ור"פ אפשר לקיים מה שכתבנו לעיל לישב קושיא המח"א על דעת התוס' בבב' דכל שאינו נהנה ע"י מעשיו וע"י מעשה בהמתו אינו חייב לשלם על הנאתו מהא דב"מ דפר"ך והא קמשתרשי וכו' לחלק דשם חייב לשלם להסרסא וממילא חייב הסרסא לשלם אותן התשלומין לבמפקיד משום דר"י שאין אדם עושה סחורה וכו' ואין סתירה עוד מדברי התוס' ש' לחלק דתחב לו חבירו חייב משום נהנה משום דהנאת גופו הוי ולא ניתא ליה בפשטו משום שמתחייב לשלם להתחב וממילא התחב משלם לבעל התרומה, אמנם לפי האומר דהתוס' ס"ל דבאומר אוכל עמי פטור מלשלם משום דמתנה קיהיב ליה א"כ א"ש דלהתחב באמת אינו מתחייב לשלם כלל כלפי התחב בתשלומין וממילא הוא פטור גם מצעל התרומה משום שנהנה שלא ע"י מעשיו או מעשי בהמתו וע"כ הולכנו לחלק דמשום הנאת גופו שא"י וחייב מש"כ בהא דב"מ בסרסא דהסרסא לא מתכוין לתת במתנה להפקיד את הכסות דהא בקעות עשה וה"י סבור דשל פלמו הם וע"כ מתחייב בעל הסכר לשלם להסרסא מה שהנהגו וממילא אותם דמים מניעים לבעל הכסות משום דר"י דאין אדם עושה סחורה בפרטו של חבירו ושפיר פר"ך הא קמשתרשי ליה, וזה נכון לע"ד:

ז' וע"פ דברי התוס' דב"ק הכ"ל שכל שנהנה שלא ע"י מעשיו ולא ע"י מעשה בהמתו פטור מהנהגה א"ש קושיא השט"מ ס' ע"כ סקל"ט על דין המבואר שם ספ"ד בראובן שה"י לו משכון ביד ע"ט"ס המלוה בריבית ושמשון הולך למעות וביקש מראובן שירשהו ללוות ממנו על אותו משכון ופשה בן ונשרף המשכון ביד ע"ט"ס פטור שמשון מלשלם לראובן דמי המשכון יע"ש הפוס' שאין יכול ראובן למעון לשמעת הא קא משתרשי שפסדת ממוכר ע"י משכור תן לי משום דאמר ליה מה איכפת לך אי משמי רחמינו עליה דשמשון, והקשה השט"מ מהא דקא נפלס לגינה בלואם והנהיג

דש"ך מיירי באופן שאין בעל הבהמה לר"ך לשלם להתחב כגון שה"י ע"ט"ס וכדומה אבל במקום שר"ך לשלם להתחב שם ממילא לר"ך ליתן המעות לבעל הפירות, וי"ע עוד כזה דמדברי התוס' שכתבו לחלק דבהא שחב לו חבירו שחייב לשלם מה שנהנה משום שגופו נהנה ולכאורה בל"ה כיון שר"ך לשלם להתחב ממילא חייב לשלם לבעל התרומה בכתובות שם, משמע דסבירא לכו שא"ל לשלם להתחב כיון שאין הממון שלו, ושפיר הקשה המח"א לדבריהם, ובאמת לא כנתי דברי התוס' שפסדו בפשיטות דהא דתחב לו חבירו בבית הבל"ה מיירי בתחב לו אחר לא בעל התרומה ע"מ, וכן כתבו בכתובות (ל' ב') ד"ה וא"י וד"ה ל"ז שמדבריהם שם מבואר דמיירי שאחר גול ותחב לו לזה התרומה, ואמאי לא ניתא ליה בפשיטות שבעל התרומה ע"מ חב לו לזה בבית הבל"ה ואשכ"ח חייב על הנאתו כמו שמבואר בחו"מ ס' רמ"ו ע"כ בנהגה הרמ"א באומר לחבירו אוכל עמי לר"ך לשלם ולא אמרינן מתנה קיהיב לו וא"כ אף אם תחב לו בעל התרומה בעלמו ג"כ חייב האוכל לשלם דמי הנאתו, וא"ל לאוקמי בשתחב לו אחר, וי"ע:

א' ולכאורה מזה י"ה מוכח כמו שכתב בקל"ה על קו' מוה"ר"ט (ס' הכ"ל סק"ח) שהקשה על דין זה מהא ש' התוס' בחולין קליא דמשנה אוכל מת"כ פטור ולא אמרינן משתרשי ליה כמו באנשו מבית המלך גורנו בחובו משום דאשכ"ח דאכלן אפשר שה"י מתענה, וא"כ גם באוכל עמי אמאי לר"ך לשלם לימא הייתי מתענה, ומוה"ר"ט ת' דבמזיק מת"כ משום חזק לא מחייב אלא משום נהנה וזה לא נהנה משום שהל"ל הייתי מתענה, אבל באוכל משל חבירו משום חזק מיהו מחייב, אמנם הקל"ה דחה דבריו מהא דמבואר ברמ"א ס' שס"ג באומר לחבירו דור בחצירי דא"ל ליתן לו שכר וכאן כתב שר"ך לשלם וע"כ לומר דכדור מיירי בנכרא דלא עביד למיגר דזה לא נהנה אלא דחזק קיימא לאגרא וזה חסר וכיון דאומר לו דור בחצירי פטור כיון דעביד מדעתיה מו לא מחייב משום חזק משום דהוי חזק ברשות בעלים שפטור אבל נכרא דעביד למיגר וזה נהנה ודאי חייב אלמא מוכח דמשום נהנה הוא דמתחייב דמשום חזק מ"מ דור בחצירי שפטור, וע"כ כ' הקל"ה דודאי חייב משום שהיה מתענה דה"י מתענה ע"י עדיף ליה אכילה, ודוקא נבי' מת"כ פטור משום שכשם שאינו חייב על היוקו משום דהו"ל ממון שא"ל מובטחין כך אינו חייב על הנאתו משום דהו"ל ממון שא"ל אלא היכי דמשתרשי ליה בכש"ז כמו בלוקח בית המלך את גרנו דמשתרשי ליה דא"ל ה"י גוטלים פירות אחרים משנה חייב לשלם עבור הריחו שהריחו הפירות שביטו וברשותו וזהו הקו' התוס' דבאכילה ג"כ משתרשי ליה שה"י לר"ך לקנות פירות אחרים לאכילה לזה כ' דיכול לומר הייתי מתענה ולא חשיבי ה"י פירות שביטו משתרשי ליה אבל משום האהא אפי"נ דאית ליה כמה שלא ה"י לר"ך להתענות במת"כ פטור וכו' יע"ש בקל"ה:

ד' ור"פ י"י לומר דמשנה הוכרחו התוס' לפרש הא דתחב לו חבירו מיירי באחר ולא בעל התרומה ע"מ משום דכיון דמוקי לה הא דתחב לו חבירו בבב"ב באי אפשר ליה לאהדורי אם לא ע"י הדחק שוב אין רא"י מזה שכלל ולא אהדר שרואה ליהנות דאפשר כיון שר"ך להחזיר ע"י הדחק לא ראה לטרוח בזה וא"כ אין רא"י מזה שרואה ליהנות משל חבירו והוי זה כמו בנכרא דלא עביד למיגר אף שנהנה מ"מ כיון דלא עביד למיגר לא חשבו נהנה, והכ"ז אין מוכח מזה שכלל שרואה ליהנות כיון שה"י לר"ך לדחוק ע"מ כדי להחזיר וע"כ אם בעל התרומה ע"מ ה"י תחב לו בבב"ב ה"י פטור לגמרי מלשלם אף דמי הנאתו דכיון דהוי ברשות בעל התרומה בעלמו א"כ משום חזק הוא פטור ומשום נהנה ג"כ פטור משום דהוי כמו נכרא דלא עביד למיגר דבאומר לו דור בחצירי פטור מהכל ולכן הוכרחו התוס' לפרש דמיירי באחר, וע"כ חייב דמי הנאתו לשלם דאף דמשום חזק הוא

דג

ובין דאחא לידן סוגיא זו דתחב לו חבירו אחרת לביאר
בזה דיע סוגיא זו ג' שיטות בענין חיוב הטלומין
דהנאם מעיו ומקורם נבאר שיטת הר"י ז"ל בתום ומקומו
נבא לבאר גם שיטות רש"י ור"ח ז"ל:

(א) שיטת הר"י בתום ד"ה ואי דלא מלי לאהדורי
דבתחב לו חבירו במקום דא"א לאהדורי
אין השני מחייב לשלם גם על הנאת מעיו והטעם כ"י שם
א"ע דאמרינן דנול ולא נתיאשו הבעלים דזה מו"ג רמ"ג
הוא דוקא לפי שהדבר הנול יטו בעין בשעה שזה נול אבל
הכל בשעה שזה נהנה חמטו הוא כבר אבוד מן העולם
שהוא במקום דלא אפשר לאהדורי אין לו על השני כלום,
ולכאורה למה הולכין לדחוקי משום דאבוד מן העולם, דהא
לפמשי"ב לקמן ד"ה ל"ל דהא דמחייב לשלם במצי לאהדורי
ע"י הדחק משום דמירי בשהיה שיה פרוטה וטכסו שהיא
בביה"ב במקום שא"י לאהדורי רק ע"י הדחק אינו שיה
פרוטה ורק החיוב הוא משום דכין דשזה כל שהוא אז
מחייב בכל ומגלגלין עליו כל הנאתו וכ"כ לעיל דדוקא
במקום שהב"ש שהוא חייב הוא משום חזק אז מגלגלין כל
הנאתו אבל במקום שהב"ש שהוא מחייב עלה אינו חייב
מזד חזק אלא משום נהנה בזה אין מגלגלין כל הנאתו ח"כ
בלא"ה א"ש דבמקום דלא מלי לאהדורי דאז גם הב"ש שהוא
חסר ג"כ אין השני חייב משום חזק דהא אנוס הוא דאי
אפשר לו לאהדורי וא"כ בזה אין מגלגלין כל הנאתו וא"כ
שפיר פריך אחאי חייב וא"ל לחדש לכפרת הר"י משום
שאבוד מן העולם, ונראה דלכר"י קשה לו א"כ מאי פריך
בשיטות אחאי חייב אדרבה לוקמה דגם במקום דאי אפשר
לאהדורי היא שיה פרוטה או יותר אם ה"י אפשר לאהדורי
שלא היתה נמאסת כ"כ לבלי להיות שיה פרוטה אפי' במקום
דא"א לאהדורי, וא"כ שפיר ה"י מתחייב על הנאת מעיו
דכין דגם שם במקום דא"א לאהדורי היא ש"פ אי לאו
משום דקלב"מ, ולזה הולך הר"י לפרש דבמקום דא"א
לאהדורי אז אף אם היא שיה גם שם ש"פ מ"מ פטור
השני מלשלם משום שבשעה שהוא נהנה כבר אבוד מן העולם,
וטונתו נראה דכין שהוא במקום דאי אפשר לאהדורי וא"כ
אין הבעלים יכולים להליל כלל והוי כמו וטו של ים ושלוליתו
של נהר דהוי הפקר ומו אינו של בעלים וא"כ בשעה שזה
השני נהנה כבר אבוד מהבעלים ומכל אדם והוי הפקר
ויכול השני לומר מהפקירא קזינא וכמו דאיתא בבב"ק (קט"ו)
(ב) בנשברה חביוח של דבש באם אינו יכול להליל יכול להל
לומר מהפקירא קזינא:

דיוצא לנו מזה דבא"א לאהדורי לדעת ר"י ז"ל פטור
מלשלם על הנאת מעיו אף אם ה"י שיה פרוטה
אם ה"י מחזירו משום דהוי אבוד מן העולם וכמו שנת',
ונאפשר לאהדורי ע"י הדחק הוא כן, אם ה"י ש"פ אם ה"י
מחזירו אז ה"י חייב לשלם אם לא החזיר משום דכין דאפשר
לאהדורי ולא החזיר ה"י חזק, וחייב מיה דפרומה הוא
בא אח"כ כשהוא במקום דא"א לאהדורי א"כ לא באו כלל
ושייב לשלם, אבל אם כשהוא במקום דאפשר לאהדורי ע"י
הדחק אינו ש"פ ורק מקורם ה"י ש"פ או יותר נמאל דכל
מה שלא החזיר לא ה"י מתחייב משום שאין ההיזק ש"פ
וטפור מלשלם אלא דמסרה ה"י חייב משום דכשנא במקום
דא"א לאהדורי דשם ה"ל הנאת מעיו וא"כ הוא נהנה
וה"י חייב לשלם הכל גם על הנאתו משום דאחריה כל
שהוא מקורם במה שלא החזירו וע"כ מגלגלין עליו כל
הנאתו, וכיון דהנאתו באה אז בשעת חיוב מיה דפרומה
א"כ למ"ד מיה ביר"ש פטור הוא פטור מלשלם, וכו'
מחלוקת אביי ורבא, זו היא שיטת הר"י בתום:

סיפת

ונתת משלם מה שנהנית ולא הוי כמכירת ארי מנכסי
חבירו כיון דא"א ליה פטורא לבטל השדה חייב בעל הבהמה
לשלם מה שנהנית אף שה"י באונס וא"כ הכ"נ אף דהמשכונ
נשרף באונס והוא פטור ע"י מ"מ כיון דפ"י חזק זה נפטר
מחובו ויש לו פטורא לבטל המשכונ יש לו לישול מה שנהנה
שמשון שנפטר מחובו ומשחרש ליה ויפ"ש שנאמר בל"מ,
אמנם באמת לפמשי"ב החוס' ב"ק ה"ל לק"מ כיון שהנהנה
באה לו לא ע"י מעשיו לא משלם מה שנהנה כלל והכ"נ זה
נשקף לא בא לו לא ע"י מעשיו ולא ע"י מעשה בהמתו
א"ל לשלם מה שנהנה כלל:

(ח) יעייין בשע"מ מה שרש"י למדן דא"א הכא משום דהוי
זה נהנה וז"ל משום דבלא"ה ה"י נשרף בבית
הכותי וע"כ אף דמשחרש ליה מ"מ ה"ל ז"ל וז"ל דהא
בלא"ה ה"י לו נזק, ושוב דמה זה מדברי החוס' ב"ק (כ"ב)
ר"ה הא איתנהיב ש"י לחלק על הא דאמרינן ז"ל חל"מ פטור
מהא דאמרינן דתחב לו חבירו בביה"ב אף אם ה"י מחזיר
המה נמאסת מ"מ חייב לשלם מה שנהנה ומ"י דמ"מ זה
נהנה משום החסרון שה"י לחבירו חללה, וא"כ הכ"נ במשכונ
כיון דשמעון נהנה מחסרוננו של חבירו חשיב זה נהנה מה
חסר ויפ"ש מש"כ בזה, ולענין אין דמיונו עולה יפה דשאי
התם בתחב לו חבירו שגם החסרון הזה בא לו ע"י חבירו
וע"י מעשה זה שהרי הוא מונח בגרונו וע"י שה"י מונח
בגרונו הוא נפטר וע"כ בשנהנה אח"כ חשוב זה נהנה
מחסרוננו של חבירו שגם החסרון הזה בא לו ע"י משום
דאם לא ה"י נחשב בבית בליעתו לא ה"י נפטר אלא שאין
לחייב אותו משום חזק משום שחבירו עשה זה והוא אנוס
אבל עכ"פ הנאתו באה לו ע"י חסרון שנעשה ע"י, משא"כ
במשכונ שהחסרון לא נעשה על ידו כלל שהחסרון נעשה
בלא"ה ובא מעלמא, מהיכי יתחייב גם הוא כיון דבלא"ה
ה"י נפטר מן העולם שלא על ידו כלל, כר"ל:

(ט) ישוב החובנתי שהחוס' שפיר הוכרחו לפרש הא דתחב
לו חבירו בביה"ב מיירי דוקא שאחר ה"י התחב
ולא בעל התרומה עצמו לפמשי"ב בסמוך ד"ה ל"ל דהא
דמוקי לה במצי לאהדורי ע"י הדחק ולא אמרינן ניהדרה
משום דאין מרחינן בעלים בכך שאם החזירה היתה נמאסת
והא דמשלם על הנאת מעיו דכין דבלא"ה היתה נמאסת
א"כ ה"ל זה נהנה וז"ל שפטור משום דמיירי שמשקרא
שזה פרוטה או מעט יותר ועתה שנתקלקלה קצת אינה שיה
פרוטה וע"כ כיון דשזה כל שהוא מחייב בכל דאמרינן
בב"ק משום דא"ל את גרמא לי הקיפא יתירא מחייב בכל יפ"ש
או משום שחזריתא דאשיחא מחייב לכו"ס בכל יפ"ש
בתום, והשתא כיון שפיקר החיוב הוא הא דמשלם על הנאת
משום דכל שהוא מחייב מזד חזק דאם אהדרה ה"י ליה
כ"ש ויפ"י מחייב בכל א"כ א"ש דוקא בתחב לו אחר שעל
הכ"ש הוא מחייב מזד חזק וע"כ מגלגלין עליו כל הנאתו
אבל אם התחב ה"י בעל התרומה בעצמו דאז לא ה"י
חייב משום חזק משום דהוי חזק ברשות שאינו חייב וכמו
שנבאחי לליל בשם הקט"ה"ח, וא"כ לא ה"י החזיר רק משום
נהנה וכיון שכבר הבאנו לעיל בשם השמ"ק דלא אמרינן
מגלגלין עליו את הכל אלא במקום שהקלח שהוא מתחייב
הא בשחסרו שמתחייב מטעם חזק אז מגלגלין עליו כל
הנאתו אבל במקום שחכח חזק לגמרי פטור אלא שחזר
הנאתו מתחייב קצת בזה לא אחרו דמגלגלין עליו כל הנאתו,
וא"כ אם ה"י מיירי בשבטל התרומה בעצמו הוא התחב
דמשום חזק פטור ה"י לגמרי מו לא ה"י מגלגלין עליו את
כל הנאתו וכמו שכתב השמ"ק וע"כ הוכרחו החוס' לפרש
דמיירי בתחב לו אחר, חס נכון מאד בס"ד חכינו לדין שגם
התום כמחובות ס"ל כדעת השמ"ק וכמו שנת':

הואילא לסיים לסיים חייבין הוא דוקא בשאינא לנחלם
אבל אם הולא לאבדה פטורין, ויטו כשהולא כד שחך
משם שכל היזק כזה אינם מחייבים הלכתי כדחק החם
פרט לסיים פטורין שאינו אלא גרמא בעלמא ופטורין גם
על הנזקת בדאיתא שם (כ"ה ב') ברש"י ד"ה אי אטול
ונתורה אלימא, וכיון שאין זה איבוד בידים לא מחייב פלג
אף אם הולא משום דלא נטלוה וזיקוה ואבדוה מן
העולם משם רק גרמו לה שכולל לילך משם ושלא תהי'
משומרת שאינה אלא גרמא בעלמא וכיון שלא עשו כזה היזק
משם לא נעשו גזלן עליה אף אם הולא על דעת כן אם
לא שהולא לנחלה ולזורך עצמם, והכן :

שימת ר"ת ז"ל שהובא בתו"ר בכחכות שם שפירש
דבמצי לאהדורי ע"י הדחק שם היו כבר נהנה
גרמו ובאין כאחד חיוב תשלומין ומיתה וכס' אי לא חיוב
מיתה הי' מחייב על הנזקתו בדמיון שיכול לאהדורי ע"י
הדחק היו זה הנזק גרמו שחייב לשלם הנזקתו, והא דמחייב
על הנזקת גרמו בדמיון דאפשר לאהדורי ע"י הדחק אף
שבה אטום הוא שבמקום זה תחב לו חבירו הוא משום דכיון
דמצי לאהדורי ע"י הדחק ולא הדריה יחא ליה בהנאה, נמא
לפי דעת ר"ת הא דלא מחייב בדלא מצי לאהדורי הוא
משום דאפשר דלא יחא ליה בהנאה וכא דלא אהדר משום
דלא אפשר, ולכאורה צריך להצין אף אם לא יחא ליה
מ"מ הא נכנה ולמחייב על הנזקת גרמו, ונראה דדברי ר"ת
ז"ל נועים כלמי השיטה שכתבנו לעיל שהיא דעת הרא"ש
דבאובל חסרונם של חבירו הוא פטור כיון דהוי גבירא דלא
טביר למיגר, ולפ"ז ס"ל לר"ת לחלק בדמיון דאפשר
לאהדורי ע"י דמצי ליה בהנאה זו ומדלא אהדר והוי
כנכרה דעביר למיגר משרה חייב על הנזקתו אף דאטום הוא
הוא לו ע"י חבירו מ"מ כיון שלא החזיר והי' יכול להחזיר
לפי ע"י הדחק מוכח שרואה בהנאה זו וחייב לשלם, אי לאו
דחיוב מיתה בא אז דלאבדי פטור, אבל במקום דא"ל לאהדורי
שאי אפשר דלא יחא ליה בהנאה זו והוי כנכרה דלא עביר
למיגר שפטור אף שנהנה מחסרונם של חבירו שאם הי'
אפשר להחזיר היטה שו"פ ולא היטה נמאסת וכמו שבי' החוס'
דשלא בפני גר הויא ימ"ש :

סימן דו.

א.

הקצוה"ח כס' ע"ג כתב דבכפירת גוף החפץ ולא
שוויי חסוב ממון וחייב ע"י שבושה דאורייתא
היכא שטמן על חפץ ידוע, ולענין יש בזה חילוקי דינים
כאשר אנאכר בעז"ה :

א) הנה החוס' בכ"מ (ח' א') ד"ה אלא הקשו על הא
דאמרינן שם מחלי דבמליאה דילמא במו"מ אחאי
קאמר דילמא במו"מ אסוי' אם מיירי במליאה ג"כ מצי לדחוי'
בדדחי, וישיש מה שנדחקו בזה, אולם לענין גרמא ליישב
על נכון דלכאורה קשה איך אמרינן שם אינפריך פריא האי
דקאמר חזיה שלי להוי כמשיב אבדה וליפטר קחיל האי
אערומי קמטרים וכו', איך אפשר ליפטר את זה משבושה
במיונו דכדי אמר כולם שלי ומאי שנא זה מכל מורה במקל
שליך שבושה דאורייתא ולא אמרינן מינו דכדי כופר בכל
חשום דהוי מינו דהנאה, וא"כ כב"ג, לא מבמי לר"ת דס"ל
הילך חייב א"כ כאן באומר חזיה שלי דהוי מודה במקל
גמור ומצי שבושה דאורייתא, לא שייך משיב אבדה דהא
הוי מינו' דהנאה לפטור משבושה דהא לא אמרינן, ואפי'
לדין דקיייל הילך פטור ג"כ קשה לדעת השמ"ק (ד' א')
דאף אם הילך פטור מ"מ בכופר הכל הוי פטור שלא
דדעת החוס' שם ד"ה וט"מ שבי' דאם הילך פטור הוי פטור
גם

שימת רש"י ז"ל שכתב דפירכא הגמ' ואי דלא מצי
לאהדורי אחאי חייב הייט מיתה, משמע דממון
הוא חייב אף אם תחב לו במקום שא"ל לאהדורי, ולריך
לבאר אחת מבתי אלה לדעת רש"י ז"ל אז דס"ל דמיירי
דגם אם הוא במקום דא"ל לאהדורי ג"כ לא נפטר ושו"פ
וע"כ הי' חייב על הנזקת מצי משום שנהנה משל זה שהוא
חסר כיון דהוי פטורה גם במקום שא"ל לאהדורי, וסברה
הרי' ז"ל דהוי אבוד מן העולם לא ס"ל דס"ל דהוי של
בעלים חפ' במקום דא"ל לאהדורי כיון שהוא שו"פ וא"כ
הוי זה נהנה מה חסר ולריך לשלם וע"כ מפרש דקושיא
הגמ' היא משום דא"ל חייב מיתה דאטום הוא, או נאמר
דדעת רש"י ז"ל ג"כ דאם הוא במקום שא"ל לאהדורי הוא
באמת נפטר ולא שיה כלום, והא דמחייב ממון דהא הוי זה
נהנה חל"מ כיון שאם החזירו אינו שיה כלום, הוא משום
דאזיל בשוטה החוס' (ב"ק כ' ב') ד"ה הא איחבית דמשי'ה
חייב משום שהוא נהנה ע"י החסרון שהי' חסלה, וכן נראה
שהיא דעת רש"י ז"ל ממה שפירש באוקומתא דר"ם כשתחב
לו חבירו משקן של תרומה דלא מצי לאחייב משום גזילה
דהא לא חזיא למירי משמע שאינו שיה כלום ואעפ"כ מחייב
אהנאת מצי וע"כ הוא משום שנהנה ע"י החסרון שהי'
חסלה, וע"כ לדעת רש"י ז"ל הוא לעולם מחייב על הנזקת
מצי בן בא"ל לאהדורי בין באפשר לאהדורי ע"י הדחק
אף שבעיהם לא שיה ולא חזי אלא דבא"ל לאהדורי לא
הי' מחייב מיתה משום דאטום הוא :

ואנב נבאר דעת רש"י ז"ל במש"כ ד"ה איבדי ליה
לאהדורי ואי לא אהדריה מההיא שעתא אינו מוסיק
ליה דראשון לאו מידי טביר ולא נחייב כלום ככל ותמה
כד"ח להגרע"א דהא ודאי גם הראשון נעשה גזלן וחייב אלא
שאם רואה לנכות מהשני הוא גובה כמו בגזל ול"ה הבעלים
שרמזין רמזין אבל הראשון ודאי הוי גזלן, וכן תמה
על דברי ר"י שהולך להביא ממרחק לחמו דהשני הוא מחייב
ג"כ מהא דב"ק דרמ"ג הא זה מוכח מסוגיא נופיה מהא
דפריך אי דמצי לאהדורי הרי שהשני חייב, ונראה דדעת
רש"י ז"ל והרי' דגזלן אינו מחייב רק באחת משתי אלה
או שמחבון לגזל לעצמו שאז חייב שנטלה הוא מחייב
משום גזלה או אף אם נטלה כדי להזיק ולאבדה מן העולם
וכמו דאיתא בב"ק (נ"ח א') הוורק מטבע של חבירו לים
שאם בקלה בידה מיגזל גזילה והשבה מעליה כשי למטבע הרי
שהוא נעשה עליו גזלן אף אם אין כוונתו אלא להזיק ולאבד
מן העולם, אולם כ"ז כה"ג אבל אם נטלה שלא לזורך
עצמו רק נטלה להאכילה לאחר ותחב לו להאחר במקום
שאפשר להחזיר ולהיות שלם כבתחלה וא"כ לא טעה ולא
כלום שלא תחבון לגזל לעצמו וגם לא איבדה כיון שהניחה
בזקוק שלא נפטר כלל, שאם השני יחזירה לא נפטר כלל,
ואם השני באמת אינו מחזיר וכו' בולע אופה א"כ השני
הוא הגזלן כיון שהראשון לא נעשה גזלן עליה מעולם, ודוקא
שנטלה ואיבדה מן העולם או הוא נעשה גזלן משעה שנטלה
אבל כאן הראשון לא טעה כלום כיון שלא נטלה לעצמו,
וגם הניחה במקום שאינו נפטר ואם יפסידה השני הרי
יתחייב עליה נמא' שלא טעה כלום ושפיר כתב רש"י ז"ל
דראשון לאו מידי טביר ולא נחייב כלום וכן לא הביאו
החוס' ראי' מכאן דבגזל ול"ה הבעלים שגם השני חייב מהא
דפריך דאי כפי לאהדורי שהשני חייב משום דשאינה הכא
שהראשון לא נעשה גזלן כלל וע"כ השני הוא שגחל טעה,
אבל במקום שהראשון כבר גזל שהניחה בזקוק דא"ל לאהדורי
א"כ כבר איבדה מן העולם ונעשה הראשון גזלן עליה
שוב אפשר דהשני לא הוי חייב מידי וע"כ הביאו מב"ק
דרמ"ג אף שהראשון כבר נעשה גזלן, ובאמת חילוק זה שגזלן
אינו מחייב רק שנטלה ואיבדה מן העולם הוא מתבאר
מדברי ריב"ש שביאו החוס' בב"ק (נ"ו ב') ד"ה פסיקא

סעי' א לא שמים שקבו העת ר"י סלוי ורמב"ד ור"י ב
ר"י ורמב"ם דלוי דיוכל דנות חינוך בשומפון ש

[illegible][illegible]

פּעטן

ס'י קמ"ד

פערד עד סיון לו כל ילידותי צפת הציא מחציתא
 שלמד עמלן לפני שהיפני שקנו מרנה ואלד עמס
 סוריא כעם עלותו עמיקו ונבנה ונחמלתו שפותנה עמו צניס
 סוריא כח גיש וסדקיהם לזר שישקק בגבין ולדו גיש לשוניה
 ונעמץ הדבר עד ד תפסם קנים לרסם יתרו עמינו עובד
 פסבך דייס צמד טני קנים קעברו עד ד נעמץ עמו ולמד עמלן
 דלכל לטלם לו סכר כיון דלא עמו עממלם שפוטם שילויא אחד
 עמו מללחם סבבין וזוי דיהי קניס ללשונים רק צניסל שישקק
 ויבגל עמחייטו ויאללח ידו טניס ונחמקס אחד סיוטו לו
 עמניו מלי מללחם חייך ידו טני אס רק פסם לטלום קני טנים
 ועברו ד שפוטו צו גיש אלו פתחם קנים כזו עד שפוטו והכניס
 כיון דעמלם יס לו זכות לדר קני אלא דרזחו טניו ונעמד עד
 כיון שוללם ונסיקן חזר לזכורתי לדר קני וחלתי דיו טני אחד
 ונבניי לא סבבתי לחם לא יעלו מחסם קנים ולשונים ועמלן
 ונלסלחם חותבנא כיון קססנלי ס"י כעייטט טנים הטללחם
 ידורו שישקק גיש דלשונים נמלח ס"י טלד צמד פסמקק קני
 עמניי לדר גיש דלשונים ועמניי דעמניי לא כון עד סיון
 שוללחם בלחיס חין לו קום וסח וסח לא נכסנ לא פסמקק עמניי
 חליכ עקבד עמחירי עמני מלי שוללות יס ללשון פכני לסבא
 גיש דלשונים חמיוו לנכסלי דלעמלם דכני לא סהכס עמני
 ילחן לו סכר עד פסמקק קני כעייטט טנים שוללחם ויסח
 ילחן לדר דו אס גיש אלא עמני עד ד פסמקק פתח טנים
 וללדן עלמו פסמקק ויהי יסו עמס שמיס טנים ויעילו ערל
 כיון דעמסם טנים דלשונים לא הכנה ונלח חמיו כיון דלא כון
 שוללחם וכללו לא כננה עד עמח כיון דקלי כדבנן ויבלי חמלי

[illegible]

[illegible]

(ז) בעל זכוכי בו' עיין בחשו' רמ"א
סימן ס"ו דף קע"ה : (ו) ודוקא אם
החזירנה בו' עיין בחשו' רשד"ס סימן
דכ"ז ורמ"א וסימן ש"ל : (ז) כל מי ששמין
לו' בו' עיין בחשו' מהר"א ששון סידריא:

[illegible]

ח (i) : כל מי שישמין לו יז בין ש
נוטל כלום עד שישבע (ג) בנקוד
(הנכנסים) ויעשו שומת ההוצא' והרי'
האומנים [בפחות שבשעורים שומעו
* והיתה

שם כל ששמן לו ונוטל שמץ ב
נאמן ויטבע שלא נטל כלום ונו
(א) ולא ידעת כמה אתה חייב ליתן
לו ואמר נתתי אע"פ שעדיין לא נש
ש

א"ל [ב] המסיג גבול רעהו והכניס
בחוזה עשה א' הרי זה גזלן וא

[illegible]

דא"י : ב' הרי זה עובר כשני נח
שפיח חלה פבירס סיא בידו וכמ"י

ש"ס בלוחו הדין : שעה (כ"ח) וכן זה שמועל הנעז דברי
תלמוד אין מהשני הולך כל עובר ללא חשדון בזה

ה'יחידה ב' ע"פ. סמ"ע: [פ] קטנה. דבחה כחל

ה'רמ"ח ס"ו פ': [י] שומעין : לבנין ט"ז
 וט": [יא] ודוקא. עין בתשובה רס"ז ס"ו רב
 דתסתבר לומר היכל דלם היה ומשמש כחורבתו
 מן שומעין לו דחוללה הוא מנחה כדי להפסיד
 עליו לומר וכו' חזק ואמונה בני ישראל

ע"כ ובהנהיגם חדרים כח"א דפוס ק"כ נבי" זכ אום ג'
 כן והנחל טובה מר"א ח"א קכ"ה נבי לנוד כחחש ע'
 הרשנ"ח נחש"י כ"י עד דלל שבו חרם כחחש רב רב

(ג) עצי ואבני אני נוטל עסקיט ס"ק י"ג ער היבא
 וכו' בשדה ריכול לומר בוריקת אני הפעה"ג י"ל כס'
 י"ח אין כיוון אותי לשלם ואפי' לישב בו עד שיסמ'

[illegible][illegible]

מה שהקשיתי גם על דין זה ויש כ"ח בזה לדינא

שמואל וס' דרייב'ס דערקע איז געווארן אלץ
אין חלוקה ויהיז וס' כסות חמרים הרעיש בזה
והשיאו לזכר אחר ומ'ס הוא הנכון עכ"ד:

14

7714 -